

Dr JACEK PARTYKA
Uniwersytet w Białymstoku
Załącznik nr 3

OPIS KARIERY NAUKOWEJ PO UZYSKANIU STOPNIA DOKTORA

1. Posiadane dyplomy i stopnie naukowe

- Stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa

Instytut Filologii Angielskiej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 2011

Tytuł rozprawy doktorskiej: „Poezja jako palimpsest. Analiza dłuższych utworów poetyckich z amerykańskiego okresu twórczości Wystana Hugh Audena”

Promotor w przewodzie doktorskim: prof. dr hab. Marek Wilczyński

Recenzenci: prof. dr hab. Małgorzata Grzegorzewska, prof. dr hab. Agnieszka Salska

- Dyplom magistra filologii angielskiej (z wyróżnieniem *cum laude*)

Wydział Filologiczny Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2004

Tytuł pracy magisterskiej: „*The Sea and the Mirror* as W.H. Auden’s *ars poetica*”
(*Morze i zwierciadło jako ars poetica* W.H. Audena)

Promotor: prof. dr hab. Lucyna Aleksandrowicz-Pędich

2. Dotychczasowe zatrudnienie w jednostkach naukowych

- 01.10.2011 – obecnie Uniwersytet w Białymstoku, Wydział Filologiczny
Adiunkt
- 01.10.2006 – Uniwersytet w Białymstoku, Wydział Filologiczny
31.09.2011 Lektor

3. Działalność naukowa

3.1. Główne osiągnięcie naukowe, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy.

Monografia naukowa wydana przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 „kryteria ewaluacji jakości działalności naukowej” ust. 2 pkt 2 lit. a:

Jacek Partyka, *Disarchiving Anguish. Charles Reznikoff and the Modalities of Witnessing*, Peter Lang, Berlin 2021, s. 266 [15 arkuszy wydawniczych]. Recenzentka wydawnicza: dr hab. Małgorzata Myk (Uniwersytet Łódzki).

Cel naukowy monografii

Celem *Disarchiving Anguish. Charles Reznikoff and the Modalities of Witnessing* (Berlin 2021) jest uzupełnienie luki w polskich i międzynarodowych badaniach krytycznych pierwszą w języku angielskim monografią poświęconą poetyckiemu i prozatorskiemu dorobkowi amerykańskiego obiektywisty Charlesa Reznikoffa (1894-1976), który przez długi czas, za życia i długo po śmierci, był pisarzem nieco zapomnianym i niedocenianym. Monografia analizuje teksty Reznikoffa jako przykłady literatury świadectwa, wskazując na różnorodne spojrzenie autora na przekazywane w utworach doświadczenie (własne i cudze). Świadczenie poprzez tekst literacki ma u niego różne stopnie lub, inaczej, modalności, które w istotny sposób wpływają na zależność między tym, co doświadczone a tym, co utrwalone w materii słowa, i w konsekwencji na poznawczą jakość tak przekazanego świadectwa. Tytuł pracy podkreśla dominantę tematyczną większości utworów Reznikoffa – doświadczenie bólu (ang. *anguish*) i źródła, z których najczęściej czerpał swoje inspiracje literackie – archiwa. Cechą wyróżniającą większość omawianych utworów jest zastosowana w nich metoda doboru i przekształcania cudzych tekstów, którą określić można mianem *disarchiving* [dysarchiwizacji]. Angielski czasownik *disarchive* jest neologizmem (bez dokładnego odpowiednika w języku polskim), którego przedrostek *dis-* otwiera szerokie pole semantyczne: uwolnienie, negację, uszkodzenie, zmianę, deprawację. Oparcie twórczości literackiej o materiały archiwalne jest zawsze postępowaniem inwazyjnym, często kontrowersyjnym, a jego etyczna ocena nie jest nigdy jednoznaczna.

Stan badań przed publikacją monografii

Pierwszą próbą ujęcia fenomenu dzieła Reznikoffa był zredagowany przez Milтона Hindusa w 1984 roku wieloautorski tom *Charles Reznikoff. Man and Poet*. W 2001 roku A Menorah for Athena. Charles Reznikoff and the Jewish Dilemmas of Objectivist Poetry autorstwa Stephena Fredmana, praca mocno zorientowana biograficznie, zaproponowała kontekst judaistyczny jako perspektywę badania życia i wybranych utworów poety. W studium *Charles Reznikoff, une poétique du témoignage* (2011) Fiony McMahon, dzieło amerykańskiego pisarza stało się kwintesencją tzw. poetyki świadectwa. Badaczka dokonała strukturalistycznego w duchu odczytania krótkiej, wczesnej poezji Reznikoffa i jego *opus*

magnum – Testimony, koncentrując się na aspektach formalnych raczej niż na szerszym kontekście społeczno-polityczno-kulturowym. Inne istotne prace badawcze na temat twórczości Reznikoffa nie mają charakteru monografii lub ukazały się jako artykuły w czasopiśmie naukowych.

W Polsce najpełniejsze spojrzenie na twórczość amerykańskiego obiektywisty można znaleźć w podwójnym (nr 5-6) numerze „Literatury na Świecie” z 2021 roku.

Struktura monografii

Disarchiving Anguish. Charles Reznikoff and the Modalities of Witnessing składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów i konkluzji.

Część teoretyczna *Disarchiving Anguish. Charles Reznikoff and the Modalities of Witnessing* przedstawia metodologiczne ramy dla właściwych analiz, omawiając założenia programowe poetyki obiektywistycznej oraz kluczowe pojęcia, wokół których obraca się odczytanie poezji i prozy Charlesa Reznikoffa: *sincerity*, *objectification*, archiwum, świadek, świadectwo, autorstwo. Ważnymi elementami tak wykreślonego horyzontu refleksji są również dwie inne perspektywy: z jednej strony zaproponowany przez Marjorie Perloff w studium *Unoriginal Genius. Poetry by New Means in the New Century* (2010) genologiczny model źródeł i rozwoju modernistycznej oraz współczesnej poezji „odnalezionej”, tzw. *found poetry*, opartej na cytacie, zapożyczeniu, kopiowaniu lub jawnym przejęciu całości tekstu źródłowego (ta praca, co znamienne, pomija twórczość Reznikoffa); z drugiej – na odczytaniu dziejów cywilizacji zachodniej w pracach Waltera Benjamina: *Pasaże, O pojęciu historii i Przyczynek do krytyki przemocy*. W tym wymiarze zaproponowana ścieżka badawcza spaja trzy nurty refleksji: literacki (Perloff), historyczny i historiograficzny (Benjamin), proponując ich nierozłączność w analizie problematyki określonej w temacie monografii.

Reznikoff jest powszechnie kojarzony z „obiektywistami”, luźną grupą młodych żydowsko-amerykańskich poetów, którzy w latach 30. ubiegłego wieku postanowili wypracować nowe środki wyrazu na fundamencie dwóch pojęć, *sincerity* i *objectification*, zaproponowanych przez animatora ruchu, Louisa Zukofskiego. Pierwsze z nich, „rzetelność” lub „szczerłość”, jest desygnatem określonego nastawienia poety wobec faktów ujętych w karby języka, w rezultacie czego postrzeganie jest nieodłączne od doboru słów i określonych struktur dźwiękowych; „obiektywizacja” natomiast to poetycka forma, która wychodzi poza skodyfikowane reguły i normy pisania, dążąc do wytworzenia wrażenia unikalnej jedności struktury i „rzetelnego” przekazu w umyśle czytelnika. Reznikoff dokonuje twórczego rozwinięcia niezbyt jasnych założeń programowych Zukofskiego, kładąc nacisk na budowanie wiersza wokół obrazu (tu wyczuwalna jest proweniencja z imagizmem Ezry Pounda) oraz, co bardziej istotne, metaforyzację pojęcia obiektywizacji poprzez skojarzenia z zasadami postępowania na sali sądowej. W takim ujęciu zadanie poety obiektywistycznego ogranicza się do spełniania roli świadka składającego zeznanie. Pisanie jako dawanie świadectwa to w przypadku Reznikoffa także pisanie jako sposób świadczenia w imieniu świadków nieobecnych, czyli jako cytowanie *verbatim*, przejmowanie, często nawet ryzykowne przekształcanie cudzego głosu. Kontekst „prawny” (słowo to należy ująć w cudzysłów, by podkreślić jego metaforyczną funkcję) uzasadnia włączenie do analizy takich pojęć jak archiwum, świadek, świadectwo i autorstwo tekstu – wszystko po to, by pokazać ich

nieoczywistość a tym samym ukazać problematyczność pojęcia pisarza-świadka, które proponuje Reznikoff.

Zdaniem Marlene Manoff termin „archiwum” stał się dzisiaj semantycznie niezwykle pojemny i złożony, co przyczynia się do jego popularności w badaniach dotyczących filozofii, historii, kultury i literatury. Manoff mówi wręcz o „inflacji” terminu.

Jacques Derrida wskazuje na dwie antagonistyczne siły w obrębie archiwum, jego Janusowe oblicze: ocalanie materialnego świadectwa i dostarczanie materiału wyselekcjonowanego do interpretacji, reinterpretacji, ale przecież także do manipulacji. Archiwizacja jest nieodłącznie związana z *anarchiwizacją*. W swoich odczytaniach starych dokumentów Reznikoff sięga do materiału uprzednio opracowanego, ujętego w rygor szablonowego opisu: dokumentacje z amerykańskich procesów karnych z przełomu XIX i XX wieku, zapisy zeznań w procesach norymberskich i procesie Adolfa Eichmanna w Jerozolimie, a także wspomnień pierwszych podróżników do Ameryki Północnej. Reznikoff, poeta-świadek, dostarcza więc czytelnikowi opis doświadczenia przetworzonego co najmniej dwukrotnie, co pozornie niweczy jego obiektywność, a tym samym zamysł określania części własnej twórczości mianem „świadectwa”, ang. *testimony*. Niemniej, aby ukazać uzasadnienie i unikalność metody twórczej Reznikoffa warto zestawzić ją z rozumieniem pojęcia doświadczenia, jakie proponują Walter Benjamin (*Erlebnis* i *Erfahrung*), Hans-Georg Gadamer, Wilhelm Dilthey i Edward M. Bruner, który podkreślał, że na poziomie jednostkowym każde komunikowalne doświadczenie sprowadza się w gruncie rzeczy do *retelling*, opowieści ponawianej i arbitralnej poprzez nieuniknioną selektywność. W teoretycznym opisie pojęcia świadectwa, monografia nawiązuje również do refleksji hermeneutycznej, do Paula Ricoeura i jego pracy *Pamięć, historia, zapomnienie* (podkreśla on m.in. wymóg zaufania i wiarygodności), do tradycji biblijnej, która przynosi słowo *sofer* – zespolenie roli pisarza z rolą osoby świadczącej.

Choć kontekst judaistyczny jest niezwykle ważny w odczytaniu poezji i prozy Reznikoffa, nie stanowi jedyne go użytecznego umocowania pojęcia świadectwa w historii. Autor *Testimony* zdaje się sięgać do historii i tradycji *stricte* europejskiej. Starożytni Rzymianie rozróżniali przecież pomiędzy *testis*, świadkiem jako osobą trzecią w sporze a *superstes*, podmiotem relacjonującym własne doświadczenie. W rzymskim prawie funkcjonowało również pojęcie *auctor*, oznaczające świadka, ale także opiekuna osoby pozbawionej zdolności do czynności prawnych. Jak w książce *Co zostaje z Auschwitz* zauważa Giorgio Agamben „[ś]wiadectwo jest zatem ... aktem pewnego ‘autora’”. Przywołane we współczesnym kontekście, słowo *auctor* spaja akt dawania świadectwa z aktem udzielenia zgody. Poprzez swoje skojarzenia z aktem pisania sugeruje, że w przypadku świadectwa każdy autor jest współautorem, a zatem nie tylko je umożliwia, lecz także dopełnia. Oba zjawiska są najwyraźniej dostrzegalne u Reznikoffa w epicko zakrojonym cyklu *Testimony* i w najbardziej przejmującej realizacji poetyki świadectwa – tomie *Holocaust*.

Zaproponowana w *Disarchiving Anguish* kontekstualizacja pisarstwa Reznikoffa odnosi się do rozpoznania tradycji pisania „nieoryginalnego”, które proponuje amerykańska badaczka modernistycznej i współczesnej poezji Marjorie Perloff. Nowoczesna literatura „nieoryginalna” – kopiowanie, przepisywanie, kolaż cytatów itp.— wywodzi się jej zdaniem z ducha monumentalnego acz niedokończonego projektu Waltera Benjamina znanego w polskim przekładzie jako *Pasaże*. Dla Perloff technika montażu nie jest rozwiązaniem wyłącznie

estetycznym – pytania, które stawia w swoim studium dotyczą zależności, jaka zachodzi (lub może zachodzić) pomiędzy aktem zawłaszczania i modyfikacji cudzych tekstów a uwarunkowaniem kulturowym oraz polityczno-społecznym w danym momencie historycznym (to również casus twórczości Ezry Pounda z lat 30. XX w.). W *Testimony* Reznikoffa zespolenie fragmentów wyodrębnionych z dokumentów procesowych to niezmienna zasada kompozycyjna tzw. recytatywu, dlatego też zrozumiałe wydaje się odniesienie perspektywy badawczej Perloff do interpretacji poezji „odnalezionej” w archiwach, jaką uprawia amerykański obiektywista. Jednak powinowactwo z *Pasażami* Benjamina sięga znacznie dalej niż to sugeruje autorka *Unoriginal Genius*. Fragment N *Pasaży* (*Kwestie teoriopoznawcze, teoria postępu*) podsuwa nową interpretację historii, rodzaj „przewrotu kopernikańskiego”, dzięki któremu przeszłość jawi się jako ufundowana w terażniejszości. Innymi słowy, historyczne spojrzenie Benjamina nie wybiega z terażniejszości wstecz, ale w kierunku dokładnie odwrotnym, z przeszłości ku terażniejszości, tak by z „życia i pozornie drugorzędnych, zapomnianych form” czasu minionego „odczytywać życie dzisiejsze i dzisiejsze formy” (N1, 11). Takie rozumienie historii i historiografii jest wyrazem polemicznego odniesienia do idei postępu panującego w XIX wieku (autor *Pasaży* zestawia i kontrastuje historyzm z historiografią materialistyczną). Niemożliwe staje się również rozróżnienie pomiędzy wydarzeniem głównym a pomniejszym (to jedna z tez eseju *O pojęciu historii*), nawet drobne, zapomniane fakty nie mogą być ignorowane. Oparta na archiwalnych dokumentach, obiektywistyczna poezja Reznikoffa stanowi literacką egzemplifikację odzyskiwania pozornie utraconej części historii Ameryki z przełomu XIX i XX wieku. To historia doświadczenia definiowanego jako *anguish*, ból, rozumianego dosłownie, w swoim fizycznym przejawie, ale będącego także cechą dystynktywną losu przegranych i upokorzonych.

Rozdział drugi *Disarchiving Anguish*, zatytułowany *Witnessing in the First and Second Degree*, poświęcony jest dwóm rodzajom modalności świadczenia (ang. *witnessing*) u Reznikoffa: pełnieniu roli świadka naocznego, który następnie składa „zeznanie” w formie wypowiedzi poetyckiej, oraz świadectwu tzw. drugiego stopnia, którego przykładem jest proza wykorzystująca i twórczo przetwarzająca autentyczne zapiski rodziców pisarza. Z krótkich wierszy z wczesnego okresu twórczości Reznikoffa wyłaniają się określone perspektywy epistemologiczne, etyczne i formalne: „rzetelność” i „obiektywizacja” strukturyzują tu opis tego, co ujrane przez „niespiesznego przechodnia” obserwującego życie na nowojorskich ulicach (imigrantów, żebraków, bezdomnych). Podobnie jak Maurice Merleau-Ponty, Reznikoff rozumie, że percepcja świata materialnego zawsze poprzedza dostępny nam język. Lakoniczne, niemal fotograficzne w swej istocie wiersze miejskie charakteryzuje prymat widzenia nad komentarzem. Oczy Reznikoffa pracują w nich niczym obiektyw kamery, a celem nadrzędnym jest uzyskanie efektu świadectwa, tj. wypowiedzi „faktycznej”, oczyszczonej z ocen i emocji. Analizy tej poezji wsparte są teoretycznymi (i klasycznymi już) rozważaniami na temat fotografii Rolanda Barthesa, transponującymi pojęcia *studium* i *punctum* na obszar dociekań krytyczno-literackich *sensu stricto*.

Przedmiotem rozważań w drugiej części drugiego rozdziału monografii jest na poły autobiograficzna, trzyczęściowa proza Reznikoffa *Family Chronicle* [Kronika rodzinna], w której świadectwo przekazane czytelnikowi poddane zostało wcześniej istotnej modyfikacji. W znacznej mierze jest to twórcze opracowanie zapisków rodziców pisarza, żydowskich

emigrantów z Europy Wschodniej, które Reznikoff uporządkował, wpisał w schemat narracyjny powieści, przetłumaczył z jidysz na angielski i wydał pod swoim imieniem i nazwiskiem. Tak ustawiony głos literatury, świadectwo drugiego stopnia, wspiera na przykład przekonanie Maurice'a Halbwachsa (przywoływane przez Paula Ricoeura), że „aby pamiętać, potrzebujemy innych”. Świadectwa dwojga ubogich nowojorskich Żydów z przełomu XIX i XX wieku stają się dostępne pod piórem syna-świadka, który daje im język, zawłaszcza ich głosy, ale jednocześnie ocala od zapomnienia zawartość rodzinnego archiwum. Analiza *Family Chronicle* osadzona jest w szerokim kontekście historycznym i społecznym, by ukazać dokumentalny wymiar tej prozy, szczególnie jej wkład w ukazanie dynamicznego rozwoju przemysłu tekstylnego na Lower East Side, południowo-wschodniej dzielnicy Manhattanu. Nawiązując do prac Stana Appsa, Tovy Coppera i Dovy I. Frimera, rozważania przywołują kontekst prawny, koncentrując się na umieszczonym w trzeciej części kroniki opisie postępowania sądowego, które jest pretekstem do krytycznej oceny amerykańskiego wymiaru sprawiedliwości (szczególnie ról obrońcy i świadków w retorycznej „batalii”) oraz wskazania na wartości przenikające tradycyjne prawo żydowskie – np. ucieleśnione w instytucji *beth din*.

Trzeci rozdział monografii, *The Archival Finders Keepers*, dotyczy najbardziej ambitnego poetyckiego projektu Reznikoffa, który w ostatecznym kształcie (wydanym pośmiertnie) otrzymał tytuł *Testimony. The United States (1885-1915): Recitative* [Świadectwo. Stany Zjednoczone (1885-1915): Recytatyw]. Badając materiały z archiwum poety, można wskazać konkretne źródła, z których korzystał podczas swojej kompilacyjnej pracy – jest to kilkudziesięciotomowe wydanie serii *National Reporter System* zawierające sprawozdania z procesów karnych organizowanych na terenie Stanów Zjednoczonych na przełomie XIX i XX wieku. Zidentyfikowane teksty źródłowe są kluczowe w określeniu stopnia modyfikacji, jakiej autor poddał oryginalne zapisy zeznań. Ich modalność można określić jako świadczenie trzeciego stopnia – innymi słowy, jako zawłaszczenie głosów uprzednio zapisanych przez sprawozdawców sądowych. Trzecia część monografii przedstawia również historię rozwoju tego projektu począwszy od pierwszych fragmentów prozą (a także prozą poetycką), poprzez pierwsze wydanie w 1934 roku (również prozą), aż do wydań powojennych z lat 60. XX wieku, gdzie świadectwa przedstawione są w formie wierszowanej jako pogrupowane tematycznie recytatywy (termin, któremu Reznikoff nadał nowe, pozamuzyczne znaczenie). Zawartość *Testimony* można więc czytać jako obejmującą kilka dekad alternatywną historię Stanów Zjednoczonych i w tym sensie ten cykl jest osobliwym przykładem literackiej historiografii.

Reznikoff wybiera z archiwum procesów karnych konkretne zdarzenia – grabieże, oszustwa, morderstwa, przemoc domowa, wypadki przemysłowe, wykorzystywanie nieletnich, dyskryminacja mniejszości etnicznych (szczególnie Afroamerykanów) i imigrantów – których wspólnym mianownikiem jest doświadczenie *anguish*. Takich mikrohistorii próżno szukać w oficjalnym dyskursie historycznym, który obowiązywał w okresie, w którym Reznikoff kompletował materiał do swojego projektu. Widać w nich rozdźwięk pomiędzy prawem a sprawiedliwością, jaki charakteryzuje opisany przez poetę amerykański system organizacji życia społecznego. W świecie *Testimony* przemoc jest nie tyle endemiczna (tj. specyficznie lokalna), lecz konstytutywna, wpisana w istotę prawa *per se* na sposób, który tak przenikliwie opisuje Benjamin w eseju *O pojęciu przemocy*. Dzieło Reznikoffa odzyskuje przeszłość, wydobywa znaczenie z tragicznych zdarzeń opisanych w dokumentacji archiwalnej,

niemającej obiegu czytelniczego. Modalność świadectw w *Testimony* jest oczywiście problemem ze względu na stopień zapośredniczenia (świadek-protokolant-poeta-czytelnik) działającego niczym wielostopniowy filtr zniekształcający; z drugiej jednak strony jest wyzwaniem, przed którym staje poeta. Ocena efektu finalnego jest przedmiotem poszczególnych analiz przeprowadzonych w trzecim rozdziale książki. Zbieżność intencji autorskich i rozwiązań formalnych pomiędzy dziełem Reznikoffa a *Pasażami* Benjamina wskazuje tym samym na ważne, ale brakujące ogniwo tradycji literatury „nieoryginalnej” w znaczeniu zaproponowanym swego czasu przez Perloff.

W rozdziale czwartym, zatytułowanym *Depoliticizing the Genocide*, rozważania oscylują wokół ostatniej publikacji książkowej Reznikoffa, *Holocaust* (1975), która jak w soczewce skupia formalne i tematyczne dominanty jego całego dorobku: technikę montażu wiersza wolnego (recytatywu) w oparciu o wydobyte z archiwum i odpowiednio przekształcone zeznania świadków. Tytuł rozdziału wskazuje na istotny aspekt analiz: odpolitycznienie świadectw, co na pierwszy rzut oka może dziwić, ponieważ Reznikoff na ogół od polityki raczej stronił. Dla mieszkającego w Stanach Zjednoczonych żydowskiego pisarza podjęcie próby skrótego, poetyckiego opisu Zagłady, szczególnie w latach 70. XX wieku, a więc po publikacji wspomnień Elie Wiesela, Primo Leviego czy Jeana Améry’ego było co najmniej ryzykowne, jeśli nie karkołomne. Unikalny charakter książki *Holocaust* rysuje się wyraźniej, gdy czyta się ją w kontekście kontrowersji narosłych w trakcie procesu Eichmanna i po jego zakończeniu – w sposób szczególny chodzi tu o krytyczny głos Hanny Arendt, oraz jej spór z żoną Reznikoffa, Marie Syrkin, o syjonistyczną agendę władz Izraela. Do celów porównawczych służą także inne literackie utwory pisane w podobnym do *Holocaustu* duchu i zamiarze: *Dochodzenie* Petera Weissa (dramat opublikowany w 1965 roku jako *Die Ermittlung*) oraz odnaleziony w czasie kwerendy w archiwum pisarza midrasz Davida Roskiego *Night Words*. Źródła, z których korzystał Reznikoff podczas prac przygotowawczych to głównie angielskie tłumaczenia zeznań składanych przez ocalałych i oprawców w Norymberdze i Jerozolimie. Fakt, że są to tłumaczenia jest istotny – nowy język zawsze wymusza nowy idiom opisu. Tłumaczyć to zawsze interpretować. Wśród najważniejszych świadków, których można zidentyfikować są Kurt Gerstein (niemiecki oficer SS, autor słynnego raportu na temat Zagłady, naoczny świadek ludobójstwa w Bełżcu i Treblince), Cywia Lubiekin (żydowska działaczka podziemia w getcie warszawskim), Szymon Srebrnik (ocalony z obozu zagłady w Chełmnie nad Nerem) i Rivka Joselewska (jedna z kluczowych świadków w procesie Eichmanna). Trzeba podkreślić, że w porównawczych zestawieniach fragmentów zeznań tych osób i paralelnych recytatywach Reznikoffa selekcja materiału i interwencja w tekst źródłowy ma wyraźne nacechowanie etyczne – poeta stara się przebić przez nagromadzenie faktów, by dotrzeć do istoty doświadczenia granicznego. W *Holocaustcie*, jak nigdzie indziej w twórczości amerykańskiego obiektywisty, widać wyraźnie jak poeta-świadek obserwuje (w lekturze) bolesny proces oblekania niewyrażalnego bólu (*anguish*) w materię zawsze niedoskonałego i nieprecyzyjnego języka.

Ostatni rozdział monografii, *Reznikoff's „Unoriginal Genius” and the Tradition of Performing Witness*, jest propozycją przyznania dziełu Reznikoffa istotnej pozycji w XX-wiecznej tradycji literatury świadectwa zawłaszczonego i przetworzonego, i uznania go za istotne dopełnienie nurtu *unoriginal genius* opisanego przez Marjorie Perloff. Twórczość Reznikoffa nie tyle tę tradycję inicjuje, co jest jej modelowym przykładem punktem

odniesienia. Wybór i układ omawianych tekstów nie jest oparty na chronologii, są zestawione na zasadzie paraleli: rozwiązań formalnych, tematyki, celów o charakterze pozaliterackim (np. społeczno-politycznym). Podobnie jak w przypadku analizy twórczości Reznikoffa, odczytania krążą wokół kilku kluczowych pojęć: archiwum, świadek, świadectwo, autorstwo tekstu. Pierwszą postacią jest Susan Howe, współczesna amerykańska poetka konceptualna, autorka *The Telepathy of Archives* (2014), kolażu obrazów i reprodukcji (facsimile), prozy, cytatów i poezji, gdzie tekst literacki pozostaje w bezpośredniej zależności od zawartości archiwum. Przepisywanie jako sposób na wydobywanie i odzyskanie głosów zapomnianych, wyciszonych ma tu silny wydźwięk feministyczny. Wydany w 1938 roku cykl *The Book of the Dead* Muriel Rukeyser oraz *Coal Mountain Elementary* (2009) Marka Nowaka (twórcę amerykańskiego) to świadectwa niesprawiedliwości społecznej w Ameryce w okresie Wielkiego Kryzysu i współcześnie. Rukeyser uzupełnia swój dyskurs poetycki kolażem treści przesłuchań, opinii lekarskich i zeznań ofiar wypadków górniczych (Gauley Bridge w Zachodniej Wirginii); Nowak, twórczo kontynuuje tę tradycję, stosując technikę tzw. foto-prozy. Wypadki przemysłowe to częsty temat w *Testimony* Reznikoffa (pomieszczony w kilku cyklach pod wspólnym tytułem *Machine Age*) i dlatego zestawienie go z Rukeyser i Nowakiem pokazuje po pierwsze chronologiczną ciągłość rozwoju poetyki zawłaszczonego świadectwa, a także, szczególnie w przypadku *Coal Mountain Elementary*, niegasnącą wiarę w sprawczą moc tzw. literatury zaangażowanej, tak przekonująco i trafnie opisaną (choć przy użyciu innych przykładów) przez Michaela Thurstona w studium *Making Something Happen. American Political Poetry Between the World Wars*. Echa formalnych pomysłów wykorzystanych w książce *Holocaust* Reznikoffa pobrzmiewają w dwóch współczesnych utworach konceptualnych: *transcript* austriackiego artysty Heimrada Bäckera (ang. wydanie 2010) oraz *Holocaust Museum* Roberta Fittermana (2013).

Rozdział piąty monografii kończy krótkie omówienie radykalnych i kontrowersyjnych realizacji poetyki świadectwa, czyli książki *Tragodia 1: Statement of Facts* (2010) Vanessy Place, której zadłużenie wobec *Testimony* jest wyraźne, i performance'u „The Body of Michael Brown” (2015) Kennetha Goldsmitha. W twórczości obojga artystów (określenie „pisarze” w ich przypadku nie wystarcza) zaobserwować można schyłek konceptualnie pojętej literatury świadectwa, zarówno pod względem treściowym (drastyczność opisu), jak i formalnym (brak jakiegokolwiek interwencji „autora” w tekst źródłowy).

Konkluzje rozważań

Rozważania podjęte w *Disarchiving Anguish. Charles Reznikoff and the Modalities of Witnessing* pokazują, że w twórczości amerykańskiego obiektywisty Charlesa Reznikoffa istotną dominantą tematyczną jest doświadczenie szeroko rozumianego bólu (ang. *anguish*), którego poeta pragnie być świadkiem. Owo świadczenie poprzez tekst literacki ma kilka modalności. W poezji „miejskiej” (wierszach na temat Nowego Jorku) Reznikoff jest świadkiem naocznym, rejestrującym zdarzenia w języku, który w prostej linii wywodzi się z estetyki imagizmu, wyraźnie dążąc do ideału obiektywności przekazu. To wiersze lakoniczne, pisane prostym językiem, oczyszczone z emocji. W prozie zatytułowanej *Family Chronicle* dochodzi do zauważalnego przejścia przez pisarza głosu i języka innych (w tym konkretnym przypadku: rodziców), a tym samym sproblematyzowane zostaje pojęcie autorstwa tekstu. W

zakrojonym epicko dziele *Testimony* oraz w ostatniej książce, *Holocaust*, ingerencja w tekst oryginalnych dokumentów (głównie zeznań świadków w procesach karnych) jest na tyle znacząca, że nie sposób mówić o „obiektywności” przekazu doświadczenia źródłowego. W procesie komponowania swoich „recytatywów”, Reznikoff posługuje się metodą twórczą, którą można określić mianem *disarchiving* – świadectwa są wyjęte z oryginalnych kontekstów, zmodyfikowane leksykalnie i odpersonalizowane. Można takie postępowanie uznać za gest niemal hegemoniczny, jednak ma ono silne nacechowanie etyczne. Reznikoff zawłaszcza cudze tekstów i wpisuje je we własny dyskurs literacki po to, by w możliwie zwartej formie przekazać czytelnikom swój krytyczny ogląd historii Stanów Zjednoczonych oraz stosunek do upolityczniania Zagłady.

Praca nad monografią

Istotnym czynnikiem, który wpłynął na kształt książki, były kwerendy w archiwum pisarza przechowywanym w Archive for New Poetry na University of California, San Diego, USA oraz w Center for Jewish History w Nowym Jorku, największym archiwum historii i kultury żydowskiej poza Izraelem. Projekt zyskał poparcie i był konsultowany osobiście z prof. Michaelem Davidsonem (UCSD), autorem bardzo ważnej książki *Ghostlier Demarcations. Modern Poetry and the Material World* (1997), która częściowo poświęcona jest twórczości Charlesa Reznikoffa. Co istotne, prof. Davidson jest byłym kuratorem Archive for New Poetry.

Recepcja *Disraching Anguish*

W swojej recenzji dr hab. Małgorzata Myk (UŁ) pisze: „Książka będzie ciekawą pozycją zarówno dla polskich jak i zagranicznych literaturoznawców, badaczy twórczości Reznikoffa, poezji obiektywistycznej i neo-obiektywistycznej, oraz awangardy i konceptualizmu, a także badaczy zainteresowanych studiami nad pamięcią (ang. *memory studies*) i performatyką (ang. *performance studies*). Wykorzystany w książce doskonały warsztat badawczy, oraz jej przejrzysta struktura i konsekwentnie pozbawiony zbędnego teoretyzowania język (w duchu obiektywistycznej poetyki Reznikoffa), z pewnością sprawią, że po monografię sięgać będą mogli nie tylko inni badacze omawianej tu twórczości, ale także magistranci i doktoranci zainteresowani literaturą amerykańską; również ci, którzy przymierzają się do kwerend w archiwach bibliotecznych w kraju i za granicą—dla nich książka powinna stać się cennym modelem sposobu wykorzystania źródeł archiwalnych w badaniach literaturoznawczych.”

Fragmenty monografii były prezentowane podczas spotkania seminaryjnego w Center for Jewish History w Nowym Jorku w grudniu 2021 roku i stały się przedmiotem dyskusji w gronie obecnych tam doktorantów i prof. Jeffrey Shandlera (Rutgers Univeristy, New Brunswick, NJ).

3.2. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych: publikacje, nowe projekty badawcze i prace redakcyjne (pełna lista publikacji w Załączniku 4 „Wykaz osiągnięć”)

3.2.1. Obszary badawcze i pozostałe publikacje

Monografia *Disarchiving Anguish: Charles Reznikoff and the Modalities of Witnessing* wykorzystuje i rozszerza wątki pojawiające się we wcześniejszych publikacjach.

Artykuł *Mowa zależna. Charlesa Reznikoffa (prze)pisanie Holocaustu* (z monograficznego tomu *Żydzi wschodniej Polski*, który ukazał się w 2013 roku) podejmuje rozważania na temat poetyki świadectwa w wydaniu obiektywistycznym i wskazuje na nowatorstwo pisania (przepisywania) zeznań ocalałych z Zagłady, ujętych w formę „recytatywu”. *Literackie formy graniczne (Weiss – Reznikoff – Grynberg)* (rocznik „Zagłada Żydów” z 2013 roku) to komparatystyczne ujęcie trzech utworów – napisanego po niemiecku dramatu *Dochodzenie*, anglojęzycznego utworu wierszem *Holocaust* i polskiej prozy *Dzieci Syjonu* – w których można rozpoznać trzy modalności świadectwa i wskazać na polityczne i etyczne konsekwencje przedstawiania autentycznych głosów ocalałych w konwencji literackiej. W wydanej w 2015 roku wieloautorskiej monografii *Eating America: Crisis, Sustainance, Sustainability* ukazał się tekst *Writing of Crisis and Crisis of Writing: Charles Reznikoff's „Testimony” (1934)*, omawiający pierwszą, zapomnianą książkę Reznikoffa opartą na materiale archiwalnym. Pomieszczona w niej i literacko opracowana dokumentacja z XIX-wiecznych procesów karnych jest nie tylko spojrzeniem na bolesną przeszłość Ameryki okresu usankcjonowanego niewolnictwa, lecz także, pośrednio, komentarzem na temat kondycji kraju w okresie Wielkiego Kryzysu lat 30. W pewnym sensie ten literacki kolaż cytatów świadczy o kryzysie pisania – ostatecznie okazuje się jednak formą (i formułą) adekwatną do opisywania czasów ekonomicznej i społecznej zapaści. W opublikowanym na łamach „Kultury Popularnej” artykule *Casting a Shadow Backwards and Forwards: The Para-Holocaust Fiction of Charles Reznikoff, Isaac Bashevis Singer and Bernard Malamud* z 2017 roku została podjęta polemika ze sposobem gatunkowego kategoryzowania piśmiennictwa dotyczącego Zagłady w literaturze amerykańskiej (i nie tylko) zaproponowanym przez Alvina H. Rosenfelda w *A Double Dying: Reflections on Holocaust Literature*. Wydana przez Reznikoffa w 1944 roku powieść *The Lionhearted* (nigdy później nie wznawiana) jest tu przykładem odniesienia do Holocaustu nie wprost, lecz w sposób celowo zawoalowany, i w tym sensie poprzedza analogiczne zabiegi bardziej uznanych powieściopisarzy amerykańskich pochodzenia żydowskiego (B. Malamuda i I.B. Singera). *Archives of the Machine Age: Charles Reznikoff's „Testimony. The United States (1885-1915): Recitative”* to artykuł, który ukazał się w 2021 roku w czasopiśmie „Er(r)go. Theory–Literature–Culture” i analizuje sposób, w jaki poeta przekształca materiał archiwalny w swoim epicko zakrojonym recytatywie, by ukazać społeczno-ekonomiczne przemiany w końcowej fazie rewolucji przemysłowej w Stanach Zjednoczonych. Poeta dużo uwagi poświęca wypadkom w zakładach produkcyjnych i zatrudnianiu nieletnich do pracy związanej z narażeniem życia. *Charles Reznikoff and the Rhetoric of Witnessing through Silence* z tematycznego numeru czasopisma „Res Rhetorica” (2020) rozważa wczesne i późne miniatury poetyckie Reznikoffa w ramowym kontekście retoryki ciszy opisanej przez Lisę Block de Behar jako ważnego elementu dyskursu literackiego. Cisza jako kategoria literacka to element konstytutywny w twórczości amerykańskiego obiektywisty.

Pozostałe publikacje obejmują badania historyczno-literackie prowadzone w następujących obszarach: pojęcie reprezentacji doświadczenia granicznego, problem klasyfikacji i międzynarodowej recepcji literatury Holocaustu, poetyka modernistyczna w ujęciu porównawczym i intertekstualność. Trzy teksty poświęcone są twórczości amerykańskiej autorki Cynthii Ozick, której książki dotyczą tematu dziedzictwa żydowskiego w kulturze Stanów Zjednoczonych (problem tożsamości), i która wielokrotnie podejmuje próby oddania doświadczenia Holocaustu w języku literackim. W pracy *Vicarious Victimhood in Holocaust Literature*, będącej rozdziałem wieloautorskiej monografii *Culture and the Rights/Rites of Grief* (2013), zestawiam powieść Ozick *Mesjasz ze Sztokholmu* (wariację na temat domniemyanych losów legendarnego manuskryptu ostatniej powieści Brunona Schulza) z *Austerlitz* W. G. Sebald, by w oparciu o ich analogiczne matryce narracyjne omówić fenomen zjawiska „ofiary z urojenia” lub inaczej „ofiary delegowanej” (od ang. *vicarious*) wykorzystując do tego celu teoretyczne rozważania Dominicka LaCapry na temat „przeniesienia”. Termin ten jest zapożyczony ze słownika freudowskiego (niem. *die Übertragung*) i osadzony w refleksji na temat problematyki świadectwa.

Artykuł *Between Nostalgia and Self-Hatred: The Problem of Identity in Cynthia Ozick's „The Shawl”*, opublikowany w 2017 w „Polish Journal for American Studies” to odczytanie klasycznego już tekstu na temat Zagłady jako egzemplifikacji zjawiska „samomnienawości” (ang. *self-hatred*), które w latach 80. XX wieku szczegółowo omówił i wprowadził do wokabularza krytyki literackiej Sander R. Gilman. Dalszą interpretację *The Shawl* przynosi artykuł *Deathfugue and the Maidens: The Intertextual Bonds Between Paul Celan's „Todesfuge” and Cynthia Ozick's „The Shawl” Re-Considered* („Kwartalnik Neofilologiczny” 2018), proponując spojrzenie na tę powieść jako formę nieortodoksyjnego midrasza (a więc dzieła pochodnego) lub, już poza kontekstem tradycji judaistycznej, jako prozatorskie rozwinięcie i przekształcenie obrazów z najsłynniejszego wiersza Paula Celana.

Kolejny krótki cykl tematyczny obejmuje krytyczne uwagi na temat szeroko pojętego odbioru beletrystyki dotyczącej Zagłady. Artykuł *The Critical Reception of Jerzy Kosinski's „The Painted Bird” in Poland and in the United States* omawia wczesne polskie i amerykańskie recenzje głośnej, debiutanckiej, napisanej po angielsku powieści Jerzego Kosińskiego *Malowany ptak*, która spolaryzowała czytelników, krytyków i innych pisarzy wypowiadających się z pozycji dwóch odmiennych perspektyw historyczno-kulturowych (Arthur Miller, Elie Wiesel, Jerzy Lisowski, Jarosław Iwaszkiewicz). Tekst pod tytułem *Obfite zaplecza „Sklepów cynamonowych” albo o (po)etyce interpretacji twórczości Brunona Schulza w kontekście anglosaskim* odnosi się do błędów i nadużyć popełnianych w obszarze anglosaskiej refleksji krytyczno-literackiej w stosunku do książki polsko-żydowskiego autora. Zarzuty dotyczą w głównej mierze tez postawionych przez Daniela R. Schwarza w *Imagining the Holocaust* (1999) i Gillian Banner w *Holocaust Literature. Schulz, Levi, Spiegelman and the Memory of the Offence* (2000), zdaniem których z narracji Schulza wyłania się dość precyzyjny, jednoznaczny choć naszkicowany w stylu metafory obraz Zagłady Żydów. Celem, jaki przyświeca pracy *False Veins Under the Skin: Does Edward Lewis Wallant's „The Pawnbroker” Fail as Holocaust Fiction?*, będącej rozdziałem wieloautorskiej monografii *Jews and Non-Jews: Memories and Interactions from the Perspective of Cultural Studies* (2015), była próba nowego odczytania jednej z pierwszych amerykańskich powieści przedstawiających powojenne losy więźnia nazistowskiego obozu zagłady. Niechętnie

autorowi głosy wpływowych badaczy literatury Holokaustu, np. S. Lillian Kremer i Alana L. Bergera, wskazywały na „nieakceptowalne” w narracji motywy chrystologiczne i „nieuprawnione” zrównanie tragedii europejskich Żydów z losem czarnoskórych w Stanach Zjednoczonych w pierwszej połowie XX wieku. Uważna lektura tej pisanej w duchu Dostojewskiego prozy pokazuje jednak, że interpretacyjny radykalizm jest nieuzasadniony.

Dwa teksty to omówienia późnomodernistycznej poezji amerykańskiej Louise Bogan i W.H. Audena oraz poezji polskiej, Czesława Miłosza, rozważanej w amerykańskim kontekście kulturowo-literackim i filozoficznym (Wallace Stevens, Richard Rorty). Artykuł *The Double Man: W.H. Auden's Transatlantic Transformation* opublikowany na łamach czasopisma „Text Matters” w 2015 roku, rozwija wątki społeczno-politycznego zaangażowania pisarza w przededniu wybuchu drugiej wojny światowej (poruszane przeze mnie w mojej pracy doktorskiej, ale także później podczas pisania monografii o Reznikoffie) w oparciu o nowe materiały zgromadzone podczas mojego pobytu na stypendium Clifford and Mary Corbridge Trust of Robinson College w Cambridge w Wielkiej Brytanii w 2013 roku, i był wcześniej dyskutowany na Kongresie IASA (International American Studies Association) „Oceans Apart: In Search of New Worlds”, zorganizowanej 3-6 sierpnia 2013 roku w Szczecinie. Zainteresowania intertekstualnością jako sposobem nowego odczytywania dzieł kanonicznych od dawna obrosłych już egzegezą (często przebrzmiałą) przeniknęły do artykułów poświęconych Stephenowi Crane’owi oraz Jamesowi Baldwinowi. W przypadku tego drugiego prozaika, przygotowania do pracy nad tekstem *Głębiej w ból. Głoś to na górze Jamesa Baldwina* stanowiącym rozdział obszernej monografii *Mistrzowie prozy amerykańskiej. James Baldwin* (Warszawa 2021) ułatwił dostęp do materiałów z prywatnego archiwum Baldwina znajdującego się w New York Public Library, USA, z którymi mogłem się zapoznać podczas kwerendy w lutym 2019 roku. Szerzej pojętą problematykę reprezentacji podejmuję w tekstach, które dotyczą bądź to narracji graficznej: *Communicating Across the Gap: Art Spiegelman's Visualisation of the Holocaust* opublikowany w 2014 w tomie *Visuality and Vision in American Literature*, bądź uchwycenia doświadczenia granicznego w propagandowej fotografii okresu drugiej wojny światowej i malarstwie współczesnym: *Przedmiot nomadyczny. Kilka uwag o fotografii chłopca z warszawskiego getta (Żydzi wschodniej Polski 2021)*.

3.2.2. Prace redakcyjne

W omawianym okresie działalności naukowej podejmowałem szereg prac o charakterze redakcyjnym i recenzenckim. Jestem współredaktorem czterech wieloautorskich monografii wydanych za granicą. Opracowany wspólnie z prof. Lucyną Aleksandrowicz-Pędich (Uniwersytet SWPS) tom *Jews and Non-Jews. Memories and Interactions from the Perspective of Cultural Studies* (Peter Lang, Frankfurt am Main 2015) to zbiór tekstów badaczy z Polski, Austrii, Stanów Zjednoczonych i Izraela poświęcony uwarunkowaniom działalności dawnych i współczesnych artystów pochodzenia żydowskiego w kontekście diaspory. W *American Wild Zones. Space Experience, Consciousness* (Peter Lang, Frankfurt am Main 2016), przygotowanym z dr hab. Jerzym Kamionowskim (prof. UwB), punktem wyjścia analiz zjawiska marginalizacji w kontekście etnicznym (także żydowskim), społecznym,

kulturowym, seksualnym i religijnym w historii Stanów Zjednoczonych jest termin „dzika strefa” (ang. *wild zone*) wywiedziony z teoretycznych prac Elaine Showalter.

We współredagowanym z prof. Grzegorzem Morozem (UwB) tomie *Representing and (De)Constructing Borderlands* (Cambridge Scholars Publishing, Newcastle upon Tyne 2016) wiodącą rolę odgrywa postać pisarki amerykańskiej pochodzenia polsko-żydowskiego Evy Hoffman, której głośna książka *Shtetl. The History of a Small Town and an Extinguished World* (1999) była inspiracją dla idei przewodniej tomu. Monografia opisuje sposoby reprezentacji kultur pogranicza (i ich destrukcji) w literaturze i sztuce. Eva Hoffman jest autorką otwierającego monografię, specjalnie na tę okoliczność napisanego tekstu.

Książka *Dwelling in Days Foregone: Nostalgia in American Literature and Culture* (Cambridge Scholars Publishing, Newcastle upon Tyne 2016), opracowana przeze mnie wraz z dr Weroniką Łaszkiwicz (UwB) i prof. Zbigniewem Maszewskim (UŁ), jest hołdem złożonym amerykańskiej badaczce literatury i pisarce pochodzenia rosyjskiego, Svetlanie Boym, autorce *The Future of Nostalgia* (2001), której rozumienie tytułowego pojęcia, szczególnie rozróżnienie pomiędzy nostalgią „wzmacniającą” (ang. *restorative*) a „refleksyjną” (ang. *reflective*), zainspirowało autorów poszczególnych rozdziałów do krytycznego namysłu nad twórczością m.in. Williama Faulknera, Williama Gassa, Rebeki Walker i Natashy Tretheway.

W 2016 roku zredagowałem angielskie teksty w dwujęzycznym wydaniu *Myśli nocnych* Edwarda Younga pod redakcją prof. Haliny Krukowskiej (UwB) i prof. Jarosława Ławskiego (UwB) w Naukowej Serii Wydawniczej „Czarny Romantyzm”.

Bibliografia

- Agamben, G., *Remnants of Auschwitz. The Witness and the Archive*, tłum. Daniel Helier-Roazen, Zone Books 1999.
- Apps, S., Cooper, T., *Commercial Leases and Family Realities in Charles Reznikoff's „Family Chronicle”*, „Studies in Law, Politics, and Society” 2017, tom 72, s. 1-24.
- Bäcker, H. *transcript*, tłum. P. Greaney, Dalkey Archive Press, Champaign 2010.
- Banner G., *Holocaust Literature. Schulz, Levi, Spiegelman and the Memory of the Offence*, London 2000.
- Barthes, R., *Camera Lucida. Reflections on Photography*, tłum. R. Howard, Hill and Wang 1980.
- Benjamin, W., *Critique of Violence*, [w:] *Selected Writings. Volume 1. 1913-1926*, red. M. Bullock, M. W. Jennings, tłum. E. Jephcott, Belknap Press of Harvard University Press 1997, s. 236-52.
- Benjamin, W., *On Some Motifs in Baudelaire*, [w:] *Selected Writings. Volume 4. 1938-1940*, red. H. Eiland, M. W. Jennings, tłum. Harry Zohn, Belknap Press of Harvard University Press 2003, s. 313-55.
- Benjamin, W., *On the Concept of History*, [w:] *Selected Writings. Volume 4. 1938-1940*, red. H. Eiland, M. W. Jennings, tłum. H. Zohn, Belknap Press of Harvard University Press 2003, s. 389-400.

- Benjamin, W., *The Arcades Project*, tłum. H. Eiland, K. McLaughlin, Belknap Press of Harvard University Press 1999.
- Berger, A.L., *Crisis and Covenant. The Holocaust in American Jewish Fiction*, New York 1985.
- Boym S., *The Future of Nostalgia*, New York 2001.
- Bruner, E.M., *Experience and Its Expressions*, [w:] *The Anthropology of Experience*, red. V. W. Turner, E. M. Bruner, University of Illinois Press 1986.
- Dembo, L.S., *A Talk with Charles Reznikoff*, [w:] *Charles Reznikoff: Man and Poet*, red. M. Hindus, National Poetry Foundation, Orono 1984, s. 97-108.
- Derrida, J. *Archive Fever: A Freudian Impression*, „Diacritics” 1995, tom 25, nr 2, 1995, s. 9-63.
- Dilthey, W., *Dilthey: Selected Writings*, red. H. P. Rickman, Cambridge University Press 1976.
- Elaine Showalter, E., *Feminist Criticism in the Wilderness*, [w:] *The New Feminist Criticism. Essays on Women, Literature and Theory*, red. E. Showalter. London 1986, s. 243-270.
- Fitterman, R., *Holocaust Museum*, Counterpath Press 2013.
- Fredman, S., *A Menorah for Athena: Charles Reznikoff and the Jewish Dilemmas of Objectivist Poetry*, University of Chicago Press 2001.
- Frimer, D.I. *The Role of the Lawyer in Jewish Law*, „Journal of Law and Religion” 1983, tom 1, nr 2, 1983, s. 297-305.
- Gadamer, H.G., *Truth and Method*, tłum. J. Weinsheimer, D. G. Marshall, Continuum 2004.
- Gilman, S.L. *Jewish Self-hatred. Anti-semitism and the Hidden Language of the Jews*, Baltimore and London 1986.
- Hindus, M. (red.), *Charles Reznikoff. Man and Poet*, National Poetry Foundation, Orono 1984.
- Howe, S., *Spontaneous Particulars. The Telepathy of Archives*, New Directions 2014.
- Kremer, S.L., [hasło:] *Edward Lewis Wallant* [w:] *Holocaust Literature. An Encyclopedia of Writers and Their Work. Volume II*, red. S.L. Kremer, New York 2003, s.1238-1287.
- Manoff, M., *Theories of the Archive from Across the Disciplines*, „Libraries and the Academy” 2004, tom 4, nr 1, s. 10.
- McMahon, F., *Charles Reznikoff, une poétique du témoignage*, L’Harmattan, Paris 2011.
- Merleau-Ponty, M., *The Phenomenology of Perception*, tłum. Collin Smith, Routledge 2003.
- Nowak, M., *Coal Mountain Elementary*, Coffee House Press 2009.
- Perloff, M., *Unoriginal Genius. Poetry by Other Means in the New Century*, University of Chicago Press 2010.
- Place, V., *Tragodia I: Statement of Facts*, Blanc Press, Los Angeles 2010.
- Reznikoff, Ch., *By the Waters of Manhattan*, Black Sparrow Book 2009.
- Reznikoff, Ch., *Family Chronicle*, Markus Wiener Publishing, Inc. 1988.
- Reznikoff, Ch., *Holocaust*, Five Leaves Publications, Nottingham 2010.
- Reznikoff, Ch., *Poems 1918–1975: The Complete Poems of Charles Reznikoff*, red. S. Cooney, Black Sparrow Press 1996.
- Reznikoff, Ch., *Testimony. The United States (1885–1915): Recitative*. Black Sparrow Press 2015.
- Ricœur, P. *Memory, History, Forgetting*, tłum. K. Blamey, D. Pellauer, University of Chicago Press 2004.

- Rosenfeld, A.H., *A Double Dying: Reflections on Holocaust Literature*, Bloomington and London 1980.
- Roskies, D. *Night Words. A Midrash on the Holocaust*, Washington 1971.
- Rukeyser, M., *The Book of the Dead*, [w:] *The Collected Poems of Muriel Rukeyser*, red. J. E. Kaufman, A.F. Herzog, J.H. Levi, University of Pittsburg Press 2005, s. 71-105.
- Schwarz, D.R., *Imagining the Holocaust*, Houndmills 1999.
- Thurston, M., *Making Something Happen. American Political Poetry Between the World Wars*, University of Carolina Press 2001.
- Weiss, P., *The Investigation. Oratorio in 11 Cantos*, trans. A. Gross, Marion Boyars 2010.
- Zukofsky, L., *Prepositions +: The Collected Critical Essays*. Wesleyan University Press 2000.

3.3. Obecne badania i planowane publikacje

Najnowsze badania i przygotowania do pracy nad drugą książką to kontynuacja lektury obiektywistów i prozy autobiograficznej prozaików żydowsko-amerykańskich na temat doświadczenia emigracji z Europy wschodniej do Nowego Jorku na przełomie XIX i XX w., które proponuję odczytać przy pomocy wypracowanej w monografii na temat Reznikoffa perspektywy badawczej (ocena wykorzystania świadectw w tekstach literackich). Rozpoczęcie pracy było możliwe dzięki wyjazdowi na staż naukowy do Center for Jewish History w Nowym Jorku w październiku 2021 roku.

Drugi projekt, „Społeczno-polityczne wymiary obiektywistycznej poezji George’a Oppena”, stawia sobie za cel przeprowadzenie szczegółowej analizy związków pomiędzy społeczno-politycznym zaangażowaniem George’a Oppena (1908-1984), a tematyczną i formalną charakterystyką jego poezji w metodologicznej ramie tzw. zwrotu etycznego w badaniach literackich. Oppen jest poetą o wyjątkowej świadomości podziałów klasowych, nierówności społecznych i sporów ideologicznych w Stanach Zjednoczonych w okresie Wielkiego Kryzysu i po drugiej wojnie światowej. Wyniki planowanych badań umożliwią zaproponowanie krytycznej perspektywy oglądu dokonań amerykańskiego obiektywisty, szczególnie jego czasem kwestionowanej i piętnowanej postawy moralnej (np. stosunku do komunizmu), a także wpływu, jaki jego twórczość miała (a być może nadal ma) na rozwój amerykańskiej społeczno-politycznie zaangażowanej poezji w latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku i współcześnie. Charakter projektu opierać się ma na wykorzystaniu materiałów z archiwów przechowywanych w The Archive for New Poetry, University of California, San Diego w Stanach Zjednoczonych.

3.4. Współpraca naukowa poza jednostką macierzystą

Jestem członkiem redakcji czasopisma naukowego „Polish Journal for American Studies” (od 2015). Byłem zapraszany jako recenzent zewnętrzny do współpracy z czasopismami naukowymi „Er(r)go. Theory – Literature – Culture” oraz „Review of International American Studies”. Regularnie współpracuję z czasopismem pismem naukowym „Bibliotekarz Podlaski”, gdzie recenzuję anglojęzyczne zgłoszenia i pracuję nad edycją anglojęzycznych tekstów przyjętych do publikacji.

Jako były stypendysta Polsko-Amerykańskiej Komisji Fulbrighta uczestniczę w opiniowaniu projektów badawczych zgłoszonych do finansowania.

4. Osiągnięcia dydaktyczne, organizacyjne i popularyzujące naukę

Od 2006 roku prowadzę na Wydziale Filologicznym UwB ćwiczenia z historii literatury amerykańskiej oraz zajęcia z pisania akademickiego. Od momentu uzyskaniu stopnia doktora, tj. 2011 roku, regularnie prowadzę wykłady z historii literatury amerykańskiej XIX i XX wieku. Opracowuję i prowadzę również kursy autorskie, z których większość dotyczy mojej działalności badawczej: literatury żydowsko-amerykańskiej, modernizmu w poezji i prozie amerykańskiej, oraz najnowszej literatury amerykańskiej (wiek XXI).

Prowadzę seminaria licencjackie i magisterskie. Wypromowałem 26 prac lic. i 14 prac mgr. Zrecenzowałem 88 prac lic. i 63 prace mgr.

W latach 2015-2017 pełniłem funkcję Wydziałowego Koordynatora programu Erasmus+.

W kwietniu 2012 wygłosiłem 3 wykłady w Universidad de Castilla La Mancha w Cudiad Real w Hiszpanii pod wspólnym tytułem „Ekphrasis in American Modernist Poetry”.

W maju 2015 wygłosiłem 3 wykłady w Università di Cagliari we Włoszech pod wspólnym tytułem „The Development of American Holocaust Fiction”.

W grudniu 2017 roku wygłosiłem wykłady gościnne pod wspólnym tytułem „The Holocaust in Polish Documentary Literature” w Brooklyn College, New York City, USA.

Dwukrotnie wygłosiłem wykłady dla studentów kanadyjskich z University of British Columbia, Vancouver odwiedzających Polskę w ramach projektu „Witnessing Auschwitz” (2016 i 2017).

W latach 2018-2020 pełniłem funkcję Ambasadora Programu Polsko-Amerykańskiej Komisji Fulbrighta.

5. Stypendia

5.1. Fulbright Senior Award for Polish Citizens 2017. Staż naukowy w Fordham University w Nowym Jorku, USA, od 1 września 2017 roku do 28 lutego 2018 roku.

5.2. Stypendium przyznane przez John F. Kennedy Institute, Freie Universität w Berlinie od 13 listopada do 10 grudnia 2016 roku.

5.3. Stypendium Clifford and Mary Corbridge Trust of Robinson College na University of Cambridge, Wielka Brytania, lipiec 2012 i 2013.

Yacobi Partyka